

Haalbaarheid en optimalisatie nieuw te bouwen sport- en onderwijscomplex Stikkerlaan

Adviesrapport

Opdrachtgever
Gemeente Oldambt

Referentienummer
2250387/20251029Lke01

Datum
29 oktober 2025

Auteur(s)
Rein van Wijngaarden, Koert Klevant Groen,
Anjo Schaafsma en Michel de Boer

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3		
1.1 Aanleiding	3		
1.2 Doel	3		
1.3 Werkwijze	3		
2. Visie & Ambitie	4		
2.1 Samen sterk; onderwijs, sport & zorg onder één dak	4		
2.2 Een levend hart voor Winschoten en omgeving	5		
2.3 Bewegen voor iedereen, van 0 tot 100	6		
2.4 Ruimte voor prestatie en beleving	7		
2.5 Slim en toekomstgericht	8		
3. Maatschappelijke waarde	9		
3.1 Inleiding	9		
3.2 Voornaamste waarden sport en bewegen	9		
3.3 Maatschappelijke waarde sport en bewegen	9		
3.4 Maatschappelijke waarde sportaccommodaties	10		
4. Inspirende voorbeelden			11
4.1 De Haamen in Beek			11
4.2 Kardinge in Groningen			11
4.3 Sportstad in Heerenveen			12
5. Conclusies en aanbevelingen			13
Bijlage – Maatschappelijke waarde			14

De inhoud van deze uitgave is eigendom van ICS Adviseurs B.V. te Zwolle. Enkel de opdrachtgever waarmee ICS Adviseurs B.V. een overeenkomst is aangegaan, heeft een gebruiksrecht voor deze uitgave. De inhoud en omvang van dat gebruiksrecht zijn vastgelegd in de algemene voorwaarden van ICS Adviseurs B.V., gedeponeerd bij de Rechtbank Overijssel onder nummer 9/2021, dan wel in de overeenkomst zoals hiervoor bedoeld. Elk ander gebruik van deze uitgave, door opdrachtgever en of derden is uitgesloten, inhoudende dat niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt; in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, via internet, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ICS Adviseurs B.V.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De accommodaties voor binnensport, zwemmen en voortgezet onderwijs binnen Winschoten zijn voor een groot deel verouderd. In eerdere onderzoeken die ICSadviseurs voor de gemeente Oldambt uitvoerde, is gebleken dat nieuwbouw voor Sporthal Stikkerlaan, zwembad De Waterforen en Dollard College (Pontis) de beste optie is om tot een duurzame en toekomstbestendige accommodatie te komen. In juli 2025 heeft de gemeenteraad besloten¹ dit scenario nader te onderzoeken en de haalbaarheid verder te onderbouwen.

1.2 Doel

Het doel van deze vervolgpdracht is om de mogelijkheden te onderzoeken om het complex niet alleen als sport- en onderwijsvoorziening, maar ook als brede maatschappelijke voorziening te laten functioneren. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

1. Inventarisatie van structurele gebruiksbehoefte van zorg- en welzijnsorganisaties;
2. Voorstellen voor onderwijs- en sportprogramma's die samenwerking tussen school, sport en gemeente versterken;
3. Analyse van extra inkomstenstromen en maatschappelijke baten, inclusief exploitatiemogelijkheden.

1.3 Werkwijze

Om de haalbaarheid en optimalisatie beter in beeld te krijgen, zijn de volgende stappen gezet:

- Een werksessie met huidige en potentiële gebruikers van de accommodatie;
- Interviews met relevante maatschappelijke partijen;

¹ <https://oldambt.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/c2f96146-64a1-4e86-883a-3be6928be79d>

- Uitwerking van de maatschappelijke waarde van een dergelijk project;
- Inspiratie uit gelijkwaardige sport-zorg-onderwijscomplexen in Noordoost-Nederland.

Om een beter beeld te krijgen van de (latente) ruimtebehoefte van de maatschappelijke partijen in Oldambt, heeft ICSadviseurs de volgende organisaties benaderd voor een interview. Deze zijn in samenspraak met de gemeente geselecteerd, afhankelijk van de aanwezigheid tijdens de avondbijeenkomst.

- Huisartsengroepspraktijk Hommesplein
- Beweegcentrum Noord
- Prenger Hoekman Fysiotherapie
- Budocentrum Chikara
- Sociaal Werk Oldambt
- Stichting de Brug Oldambt
- Cultuurplatform Oldambt.

De resultaten hiervan zijn geanalyseerd, besproken en verwerkt. De rapportage wordt afgesloten met conclusies en adviezen voor de realisatie van een integrale accommodatie aan de Stikkerlaan.

Afbeelding 1 Sfeerimpressie van de werksessie in de aula van het Dollard College.

2. Visie & Ambitie

Vanuit de verschillende activiteiten die zijn ondernomen in het kader van dit onderzoek wordt in dit hoofdstuk de visie en de ambitie van de verschillende gebruikers samengebracht, om een beeld te schetsen van wat de accommodatie voor Oldambt zou kunnen betekenen. Let wel dat dit ideeën zijn die in de nabije toekomst nader moeten worden onderzocht en geconcretiseerd.

De getoonde krantenartikelen zijn fictief en opgesteld door de deelnemers van de werksessie.

2.1 Samen sterk; onderwijs, sport & zorg onder één dak

De kracht van dit plan zit in de verbinding tussen onderwijs, sport en zorg. Door school, sporthal, zwembad en zorgfuncties samen te brengen, ontstaat een bruisende omgeving waar samenwerking vanzelfsprekend is. Van kinderopvang en BSO tot (sport)fysiotherapie, revalidatie en gezondheidshuis: alles is dichtbij. Dat bespaart reistijd, bevordert samenwerking en vergroot de impact van sport en beweging in de regio. Bovendien wordt hierdoor de netto beweeg- en onderwijsjijd voor de betrokken doelgroepen groter.

Ideeën vanuit deelnemende partijen:

- Samenwerking tussen onderwijs en sport houdt de jeugd aan het sporten;
- Door jongerenwerk inpartijdig te organiseren zijn lijntjes tussen jongeren en welzijnsorganisaties korter en effectiever;
- Een fitnessruimte zou zowel door de school als door (sport)fysiotherapie kunnen worden gebruikt;
- Welzijnsorganisaties zitten dichterbij sport en onderwijs en kunnen zo beter samenwerken en meer aanbieden;
- Laat ook andere scholen gebruikmaken van deze accommodatie;
- De accommodatie maakt schoolzwemmen eenvoudiger;
- Activiteiten van verenigingen kunnen eenvoudiger worden ingebed in het onderwijs.

Te onderzoeken:

- Het gezondheidshuis invoegen met huisarts, fysiotherapie, sportarts etc.;
- Hoe kan binnen een dergelijke accommodatie worden geborgd dat verenigingen en andere partijen herkenbaar blijven en hun eigen cultuur kunnen behouden?
- Voeg een doelgroepenbad toe voor fysiotherapie, revalidatie en gehandicaptenport;
- De accommodatie biedt kansen voor combinatiesporten, zoals bijvoorbeeld triatloun.

DAGBLAD VAN HET NOORDEN

Prachtige multifunctionele duurzame accommodatie voor GOUD onderwijs en sport gerealiseerd!

De gemeente Oldambt heeft met voortvarendheid en lef samen met onderwijs, sport en maatschappelijke partners een schier onmogelijke klus in razend tempo geklaard!

Oldambt heeft een uniek mooi sportcentrum

In 2030 wordt een voor de regio uniek, mooi, eigentijds, toekomstbestendig en duurzaam onderwijs- en sportcentrum geopend met internationale uitstraling. Waar een kleine gemeente groot in kan zijn! Bovendien heeft eenieder goed op de centjes gelet en onderwijs, zorg en sport hebben de handen ineengeslagen.

MFC Winschoten 2032: samen leren, sporten en gezond leven in Oost- Groningen

In 2032 opent in Winschoten het nieuwe MFC; een plek waar middelbaar onderwijs, zwembad inclusieve sportvoorzieningen, sportfysiotherapie en huisartsenzorg samenkomen. Lokale sportverenigingen maken gebruik van gedeelde faciliteiten en dragen samen zorg voor inclusief sporten. Huisartsenpraktijk, jeugdartsen en fysiotherapie zullen zorgdragen voor toegankelijke zorg waarbij sprake is van korte lijnen waar de patiënten baat bij hebben.

2.2 Een levend hart voor Winschoten en omgeving

De nieuwe sport- en leeromgeving wordt het kloppend hart van Winschoten. Goed bereikbaar, met voldoende parkeer ruimte, een levendige kantine en ruimte voor ontmoeting. De aangewezen locatie aan de Stikkerlaan ligt centraal en is goed bereikbaar.

Door slimme samenwerking, gedeelde voorzieningen en eigen inkomstenmogelijkheden (zoals horeca) wordt het centrum een duurzaam en sociaal ankerpunt voor de stad — een plek die energie geeft aan sporters, leerlingen en inwoners.

Ideën vanuit deelnemende partijen:

- Vanuit welzijnsorganisaties is er af en toe behoefte aan ruimte voor voorstellingen en evenementen. Dit vraagt geen structurele ruimte, maar past goed binnen de voorgestelde accommodatie;
- Het ligt voor de hand om de kantine gezamenlijk vorm te geven. Dit heeft voordelen qua investering en bovendien willen verschillende gebruikers op verschillende tijden gebruikmaken van deze voorziening.

Te onderzoeken:

- Gezamenlijk gebruik van de kantine vraagt nader onderzoek naar de gevolgen daarvan. Horeca-inkomsten vormen een belangrijke inkomstenbron voor verenigingen. Anderzijds is er zeker een kans voor ruimere openingstijden dan men nu gewend is, wanneer de ruimte gezamenlijk wordt beheerd;
- Gebruikers vragen zich af of de aangewezen plek voldoende ruimte biedt voor parkeren. Ze willen geen overlast veroorzaken voor de buurt. Is een parkeergarage een mogelijke oplossing?
- Een gezamenlijke voorziening vraagt om een goed plan voor beheer en exploitatie. Door daar in een vroeg stadium met betrokkenen afspraken over te maken, kan het ontwerp beter aansluiten bij de behoeften en ontstaat rust en duidelijkheid voor alle partijen.

Afbeelding 2 Impressie van een multifunctioneel sport-, onderwijs- en zorgcentrum, gegenereerd met behulp van AI.

Afbeelding 3 De ASM Skills Garden in Veendam trekt gebruikers uit allerlei doelgroepen.

2.3 Bewegen voor iedereen, van 0 tot 100

Een centrale plek waar iedereen kan bewegen, leren en ontmoeten: van basisschool tot senior, van sportvereniging tot revalidatie. Door de toegankelijke sportzalen, het instructiebad, de klimwand, het krachthok en de buitenruimte ontstaat een compleet beweegaanbod voor de hele gemeente. De nadruk ligt op inclusiviteit en vitaliteit — met ruimte voor aangepast sporten, kinderfysio en veilige voorzieningen voor alle doelgroepen.

Ideeën vanuit deelnemende partijen:

- Een instructiebad maakt het mogelijk om met veel verschillende doelgroepen aan zwemactiviteiten te doen;
- Verenigingen zorgen ervoor dat mensen kunnen doorgroeien in hun sport. Wanneer mensen ouder worden en hun behoefte verandert, spelen verenigingen daar op in;
- Het zwembad kan ook worden ingezet voor andere sporters die daarmee hun conditie kunnen verbeteren;
- Verenigingen zoeken elkaar op om ervoor te zorgen dat wanneer iemand stopt met de ene sport, wellicht bij een buurvereniging wat anders kan gaan doen;
- Een combinatieidmaatschap maakt dat mensen niet gebonden zijn aan één sport, maar laagdrempelig kunnen veranderen, en zo blijven bewegen;
- Een beweegloket maakt dat meer mensen kunnen bewegen/sporten. Door vragen te beantwoorden en te helpen met zoeken naar geschikt beweegaanbod.

Te onderzoeken:

- Er lijkt behoefte te zijn aan sportaanbod (ook zwemmen) voor mensen met een beperking. Voor sommige sporten ligt momenteel de dichtstbijzijnde geschikte sportaccommodatie in Zwolle;
- Er ligt ook een kans voor hydrotherapie, een therapievorm die zowel kinderen, ouderen als revaliderenden kan helpen.

Oldambt beweegt

Centraal in Oldambt wordt een multifunctioneel centrum gerealiseerd waarin sport en beweegaanbod en onderwijs met elkaar wordt geïntegreerd. Hiermee wordt de toegankelijkheid voor bewegen, sporten en onderwijs voor jong en oud in de hele gemeente Oldambt versterkt. Er worden faciliteiten gecreëerd waarmee diverse sportverenigingen, beweegaanbieders en ondersteunende organisaties kwalitatief en laagdrempelig toegankelijk beweegaanbod kunnen bieden. Samen met het onderwijs en regionaal zorgaanbod worden initiatieven ontplooid waar de regionale samenleving op een hoogwaardige manier kan participeren. De diversiteit in faciliteiten maakt breedtesport en beweegaanbod voor kwetsbare groepen mogelijk.

Oldambt beweegt meer!

De nieuwe sportaccommodatie brengt beweegvraag en beweegaanbod samen in een ultraveelzijdige accommodatie. De verenigingen slaan handen ineen met zorginstellingen om alle Oldambtsters in beweging te zetten met traditioneel en vernieuwend aanbod voor jong en oud. Sport is met aanbod meer geïntegreerd in onderwijs en het eerste EK staat gepland voor dit jaar!

2.4 Ruimte voor prestatie en beleving

De accommodatie biedt alles voor sport op niveau én een aantrekkelijke beleving voor publiek. Denk aan wedstrijdzalen, tribunes, scoreborden, video- en lichtinstallaties, horeca en podiumfaciliteiten.

Van lokale competities tot internationale evenementen — de sfeer moet uitnodigen, inspireren en verbinden. Een plek waar sporters willen presteren, toeschouwers willen blijven en vrijwilligers trots op zijn.

Ideeën vanuit deelnemende partijen:

- Het aanbod verbreden met vernieuwende sporten en trendsporten.

Te onderzoeken:

- Een buitenbaan/-veld maakt het mogelijk om ook in de buitenlucht verschillende sporten te beoefenen die nu alleen in de zaal geprogrammeerd staan. Denk aan een betonnen baan voor rolschaatsen, basketballen en andere sporten.

Raad stemt

unaniem in met multifunctioneel complex

Stikkerlaan

Motivatie voor de raad was de goed doordachte plannen, die getuigen van een integrale benadering van dit nieuwe complex. Sport, onderwijs en zorg samen onder één dak voor een gemeenschappelijke opgave!

WKC naar het EK rolschaatsen

Door de nieuwe sportaccommodatie en de daarmee mogelijk gemaakte uitbreiding in het aantal trainingsuren gaat WKC na 13 jaar eindelijk weer naar het EK.
Bedankt Oldambt!

Aantal sporters groeit; geen probleem voor MFA Stikkerlaan

Ondanks de flinke toename van het aantal sporters kan Oldambt met een gerust hart blijven sporten. Sterker nog: er is ruimte voor meer!

Binnen, buiten, het maakt niet uit. Voor elke sport zijn de voorwaarden gerealiseerd. Vanwege een harmonieuze samenwerking is er veel te beleven in het MFA. Het spelersloket helpt kinderen van jong naar oud(er) om een sport te kiezen die bij hen past. Vanwege de vele aangeboden subsidies is het mogelijk om dit gratis te faciliteren. De gemeente borgt de korte lijnen in combinatie met een grote beschikbaarheid, waardoor snel geschakeld wordt met de betrokken verenigingen.

2.5 Slim en toekomstgericht

De nieuwe accommodatie wordt een duurzaam, flexibel en multifunctioneel complex. Met verdeelbare zalen, meervoudig ruimtegebruik en een heldere beheerorganisatie is het gebouw klaar voor de toekomst. Er is aandacht voor verduurzaming, akoestiek, routing, natuurlijke materialen en zelfs elektronische belijning. Zo blijft de accommodatie aantrekkelijk, efficiënt en betaalbaar — voor scholen, verenigingen en de gemeente.

Ideeën vanuit deelnemende partijen:

- Met een multifunctionele vloer ontstaat gelegenheid voor allerlei verschillende activiteiten. Belangrijk aandachtspunt is dat de vloer niet te zacht moet zijn om goed op te kunnen rolschaatsen;
- De groene omgeving maakt het mogelijk om onderwijs in het groen te geven en een duurzame en gezonde leer- en leefomgeving te realiseren;
- Gezamenlijk ruimtegebruik maakt synergie mogelijk en daarmee een betaalbaarder gebouw. Bovendien stimuleert het partijen tot samenwerking.

Te onderzoeken:

- Het is belangrijk voor verenigingen dat de accommodatie betaalbaar blijft, ook voor hun leden;
- Een nieuwe accommodatie dient duurzaam en exploitabel te zijn.

3. Maatschappelijke waarde

3.1 Inleiding

Het doen van investeringen in een nieuw te bouwen complex wil je zo goed als mogelijk onderbouwen. Immers, dit toont aan wat de toegevoegde waarde van een accommodatie is voor de gemeenschap. De afgelopen jaren is er veel onderzoek gedaan naar de waarde hiervan op zowel macro- als microniveau. Dit hoofdstuk laat zien dat investeren in sport en bewegen loont.

3.2 Voornaamste waarden sport en bewegen

In algehele zin laat het Human Capital Model² 80 effecten van sport en bewegen zien. Deze effecten zijn ingedeeld in zes belangrijke waarden van sport en bewegen, te weten:

- 1) **Fysieke waarde:** deze waarde beschrijft de effecten van sport en bewegen op onze gezondheid. Sport en bewegen verkleinen het risico op verschillende ziektes en aandoeningen. Daarnaast worden botten en spieren sterker.
- 2) **Emotionele waarde:** sport en bewegen beïnvloeden de mentale gezondheid. Sport kan zorgen voor plezier en minder stress. Ook depressie en angstklachten kunnen worden verminderd door sport en bewegen, mits dit in een veilige omgeving gebeurt.
- 3) **Persoonlijke waarde:** sport en bewegen is een mooie manier om verschillende vaardigheden aan te leren, zoals discipline, sportiviteit en het stellen van doelen. Hierbij is een veilige omgeving en de nadruk leggen op deze vaardigheden van belang.
- 4) **Sociale waarde:** deze waarde beschrijft hoe sport kan bijdragen aan sociale vaardigheden, een sociaal netwerk en meer maatschappelijke betrokkenheid. Een veilig sociaal sportklimaat is hierbij een voorwaarde. Een voorwaarde is dan wel dat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk moet zijn.

² Human Capital Model: Sporteffecten.

³ De sociaal-economische waarde van sporten en bewegen. Rotterdam: Ecorys.

- 5) **Intellectuele waarde:** voldoende bewegen helpt voor de concentratie en de verwerkingssnelheid van informatie. Er zijn aanwijzingen dat het ook het leren positief kan beïnvloeden, maar deze resultaten zijn niet eenduidig.
- 6) **Financiële waarde:** al deze verschillende waarden zorgen voor minder ziekteverzuim en daardoor meer productiviteit. Dit bespaart de werkgever veel geld. Daarnaast zorgt de kleinere kans op ziektes ook voor minder zorgkosten.

3.3 Maatschappelijke waarde sport en bewegen

In deze paragraaf gaan we verder in op de maatschappelijke waarde van sport en bewegen en wordt financieel inzichtelijk gemaakt dat investeren in sport en bewegen loont.

Sociaal-economische waarde

Uit onderzoek³ blijkt dat het algemene maatschappelijke resultaat van sport en bewegen positief is en per persoon (indien hij/zij duurzaam gaat sporten en bewegen) kan oplopen tot circa **€ 25.000,00 tot € 100.000,00** voor de gehele resterende levensduur.

Deze positieve impact komt vooral op het conto van de baten ten aanzien van arbeid (o.a. minder ziekteverzuim en hogere arbeidsproductiviteit op de arbeidsmarkt) en mentale en fysieke gezondheid, wat zich onder meer uit in toename van kwaliteit van leven.

De baten voor de gemeente liggen, naast afgenomen zorgkosten (o.a. WMO), voornamelijk bij de sociale effecten, minder criminaliteit en toegenomen sociaal kapitaal en daarmee mogelijk minder eenzaamheid en toename van vrijwilligerswerk. Deze baten zijn voor de gemeente Oldambt waardevol: immers de gemeente vergrijst in snel tempo.

Bovendien draagt sport en bewegen bij aan een toename van plezier, leerprestaties en reduceert schooluitval. Echter dit is (voordalsnog) niet uit te drukken in euro's.

Social Return On Investment (SROI)

Nu inzichtelijk is gemaakt wat sport en bewegen oplevert wanneer we mensen in beweging krijgen, is de vraag wat dit betekent ten opzichte van de investeringen die door de maatschappij worden gedaan. Adviesbureau Rebel heeft op jaarbasis de totale uitgaven (van lokale en nationale overheid,

bedrijfsleven en bevolking aan sport- en beweegparticipatie) afgezet tegen de opbrengsten van het aantal mensen dat op dat moment voldoet aan de beweegrichtlijnen van Nederland. Deze berekening (2024) laat zien dat de opbrengsten bij elkaar **2,76** zo hoog zijn als de kosten die de maatschappij maakt. De collectieve investeringen in sport en bewegen leveren dus (andermaal) maatschappelijke waarde op.

Voor de gemeente Oldambt geldt een SROI-cijfer van 2.62. In de bijlage is het onderzoek van Kenniscentrum Sport & Bewegen weergegeven.

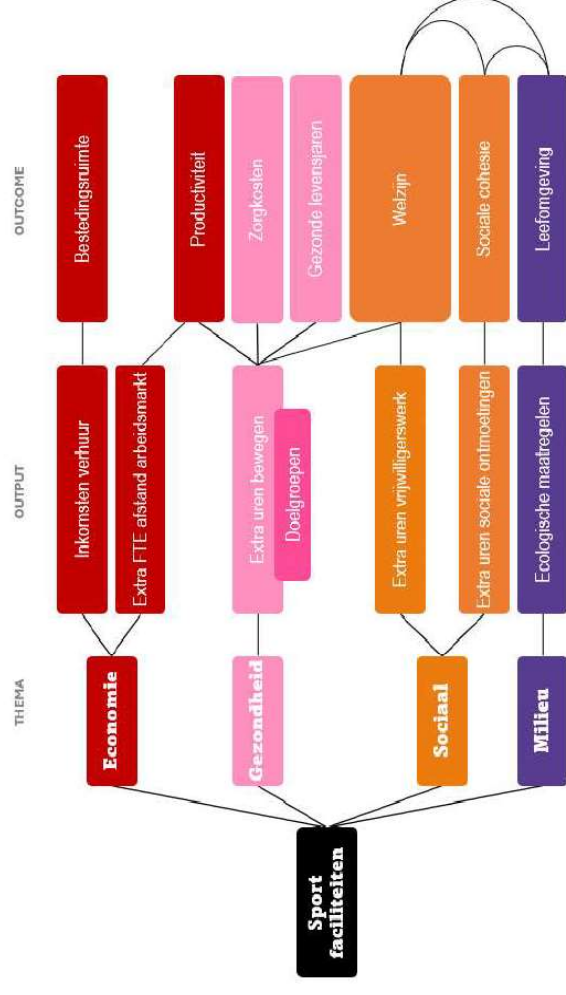
3.4 Maatschappelijke waarde sportaccommodaties

Onlangs is een Maatschappelijke Kosten Baten instrument ontwikkeld dat uitrekenet wat een sportaccommodatie 'waarde' is. Dit zet alle maatschappelijke kosten voor specifiek een sportaccommodatie tegenover de verwachte opbrengsten. Om dit instrument te gebruiken is specialistisch onderzoek nodig (met betrouwbare data). In dit stadium is gebruikmaking van dit instrument een stap te ver, maar om een indruk te krijgen van de kosten en vooral inzicht te krijgen in de baten laat naastgelegen tabel zien wat de (toegevoegde) maatschappelijke waarden zijn van een sportaccommodatie⁴.

⁴ Instrument voor inzicht in maatschappelijke waarde sportaccommodaties – Allesoversport.nl

Optimalisatie waarden nieuwbouw accommodatie

In vergelijking tot bestaande accommodaties is het bij het definiëren en ontwerpen van een nieuwe accommodatie mogelijk om volop in te zetten op genoemde waarden als 'Economie', 'Gezondheid', 'Sociaal' en 'Milieu'. Dit betekent dat voor het beoogde nieuw te bouwen complex in Winschoten optimaal kan worden ingezet om (meer) maatschappelijke waarde toe te voegen aan een gebouw. Dit in tegenstelling tot de bestaande accommodaties, waar bijvoorbeeld voor het huidige zwembad bij de thema's 'Sociaal' en 'Milieu' niet of nauwelijks extra maatregelen kunnen worden genomen; het toepassen van sociale functies is niet mogelijk en ecologische c.q. verduurzamingsmaatregelen tonen niet ten opzichte van nieuwbouw (zodanig nieuwe toepassingen als energieopwekking en -opslag wat scheelt in de energiekosten). Bovendien kan op het onderdeel 'Economie' een optimalisering worden bereikt als het gaat om het beter faciliteren van verschillende doelgroepen in zowel sporthal en zwembad, wat bijdraagt aan een betere kwalitatieve maatschappelijke dienstverlening voor de gemeenschap.

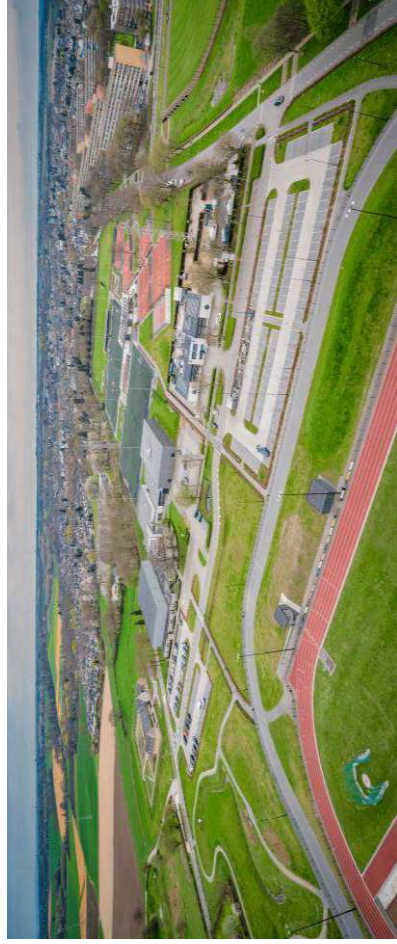

4. Inspirerende voorbeelden

Binnen Nederland zijn diverse inspirerende voorbeelden of vergelijkbare ambities te vinden, waarin een combinatie wordt gemaakt tussen sport en zorg.

4.1 De Haamen in Beek

Sportlandgoed De Haamen is sinds jaar en dag thuisbasis van Beekse verenigingen. Naast het aanbod van de verenigingen heeft De Haamen oog voor alle inwoners van gemeente Beek en omstreken. Er gaat speciale aandacht uit naar ouderen, mensen met een chronische aandoening en mensen met een beperking. Voor deze mensen is De Haamen dé plek om wekelijks te bewegen, te ontmoeten en te recreëren. Zij krijgen in Beek, en specifiek in De Haamen, een voorzieningenaanbod dat nergens anders in de regio voorhanden is. Aangepaste accommodaties en hulpmiddelen (zoals sportbalstoelen, tilliften en zorgbrancards), een breed beweegaanbod en professionele begeleiding zijn volledig geïntegreerd in het totale aanbod op het sportlandgoed. Dit alles wordt aangeboden door een unieke samenwerking van o.a. sportverenigingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven, gehandicaptenorganisaties en zorginstellingen.⁵

⁵ <https://www.dehaamen.nl/de-haamen/over-de-haamen/>

4.2 Kardinge in Groningen

De gemeente Groningen heeft de ambitie om het verouderde sportcentrum Kardinge om te vormen naar een 'vitaliteitscampus'. Op basis van vijf programma's wordt samen toegewerkt naar een integrale gebiedskwaliteit waarmee Groningen de positie van gezondste stad van Nederland wil verstevigen en uitbouwen voor de opgaven van de toekomst. De vijf programma's zijn:

1. Sport en gezonde leefstijl;
2. Recreatie en leisure;
3. Onderwijs en arbeidsmarkt;
4. Wonen en werken;
5. Iedereen doet mee.

Bij deze opgave merkt de gemeente dat het erg complex is om op deze schaal een ontwikkeling vorm te geven en snelheid in het proces te houden. Om die reden is voorgesteld om de nieuwbouw van het sportcomplex los te koppelen van de planvorming en uitwerking van het verdere gebied. Wel blijft het uiteindelijke doel overeind; namelijk om van Kardinge een levendige plek te maken waar sport, natuur, onderwijs, zorg, wonen en werken samenkomen. Een Vitaliteitscampus waar iedereen welkom is en gezond kan leven.⁶

⁶ <https://gemeente.groningen.nl/toekomst-kardinge>

4.3 Sportstad in Heerenveen

Bij Sportstad Heerenveen zijn sport, zorg en onderwijs onder één dak gehuisvest. In dit multifunctionele sportcentrum komen topsport, breedtesport en sportmedische zorg samen. Sportstad is een initiatief van de gemeente Heerenveen, sc Heerenveen en De Friesland Zorgverzekeraar. Deze drie partijen hebben hun afzonderlijke verbouw- dan wel nieuwbouwplannen samengesmeed tot een stimulerend, ambitieus en synergetisch concept.⁷

Bij Sportstad Heerenveen werken wij aan vitaliteit vanuit het gedachtegoed 'Positieve Gezondheid' van Machteld Huber. Dit koppelen wij aan de acties van het Leefstijlroer van Vereniging Arts en Leefstijl. Op deze manier kunnen we vitaliteit integreren in de levens van alle doelgroepen. Zo kunnen we vitaliteit verspreiden en mogelijk maken voor iedereen in de gemeente Heerenveen en daarbuiten.⁸

De verbinding tussen sport en zorg gaat van vitaliteit tot medisch zwemmen.

⁷ <https://www.sportstad.nl/over-sportstad/>

⁸ <https://www.sportstad.nl/vitaliteit/>

5. Conclusies en aanbevelingen

Naar aanleiding van het uitgevoerde verdiepende onderzoek is er zeker meerwaarde in het verbinden van de gestelde ambities op het gebied van onderwijs, sport en zorg. Dit vertaalt zich enerzijds in een maatschappelijke organisatie die zich mogelijkwerijs als onderdeel ziet van het nieuw te bouwen complex, maar ook vooral in het komen tot een gezamenlijke programmering op sport, bewegen, zorg en onderwijs. Gelijktijdig is het complex om hieraan in deze fase al concreet invulling te geven, onder andere vanwege de financiering, wet- en regelgeving, maar ook in verband met de doorlooptijd van het gehele project en het kunnen overzien van (maatschappelijke) ontwikkelingen die plaatsvinden in relatie tot mogelijke programmering. Dit vraagt om concretisering en nadere uitwerking in de definitiefase, waarin onder andere het Ruimtelijk Functioneel Programma van Eisen voor het geheel wordt opgesteld.

Om vast te houden aan de gestelde ambitie is ons advies dan ook om voor nu een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor de definitie- en eventueel ook (een gedeelte van de) ontwerpfase, waarna de realisatiefase van het totale nieuw te bouwen complex gefaseerd kan plaatsvinden. Door het Programma van Eisen in één geheel verder uit te werken en in de basis te ontwikkelen, wordt de ambitie geborgd en worden keuzes integraal gemaakt – wat leidt tot optimalisatie van vierkante meters. Ruimtelijke optimalisatie leidt in onze ervaring vaak ook tot het behalen van de inhoudelijk gestelde ambities, waardoor een gelijktijdige planvormingsfase voor binnensport, zwembad en onderwijs tot het beste resultaat zal leiden.

Na de planuitwerking kan wel tot gefaseerde realisatie worden overgegaan – mogelijk ook deels ingegeven door beschikbare grond en het verkrijgen van grond door verschuivingen van programma. Een gefaseerde uitvoering is in de basis duurder dan gelijktijdige realisatie, maar voorkomt mogelijk ook de inzet van tijdelijke huisvesting wat anders een enorme kostenpost kan zijn. Welke fasering in uitvoering wenselijk is, kan hiermee ook beter in beeld worden gebracht.

Naast het vasthouden aan de gestelde ambitie geeft dit de gemeente ook meer tijd om de totale projectfinanciering (dan wel gefaseerd) te verkrijgen. Dit voorkomt dat er op dit moment een dekkende financiering moet zijn voor het totale complex, maar borgt hiermee wel een uiteindelijke uitvoer van een totaalcomplex.

Bijlage – Maatschappelijke waarde

						
Lokaal	Landelijk	Lokaal	Landelijk	Lokaal	Landelijk	
Gemiddeld aantal sport-accommodaties	31,6	21,5		Beweegrichtlijnen	41,9%	47,5%
Gemiddelde afstand tot sporthal	1,9 km	1,6 km		18 - 64 jaar	43,0%	50,3%
				65+	39,3%	38,9%
Score beweegvriendelijke omgeving	51	65		Wekelijkse sporters	43,8%	53,6%
Nabijheid van voorzieningen	33	63		Sportbondleden	23,1%	24,0%
Sportaccommodaties	54	58		0 - 9 jaar	16,8%	20,0%
Recreatief groen en blauw	64	62		10 - 24 jaar	41,8%	42,0%
Speelplekken	51	80		25 - 44 jaar	24,5%	22,0%
				45 - 64 jaar	19,9%	21,0%
				65+	16,5%	16,0%
Uitgaven gemeente sport en bewegen per inwoner	€ 143,1	€ 91,7		Ongeorganiseerde sporten		
				Wielrennen	1,0%	1,8%
				Fitness	19,0%	23,8%
				Sportief wandelen	3,0%	4,3%
				Hardlopen	6,0%	10,0%
				Fietsgebruik	19,0%	26,3%

Kerncijfers

Hoopgeleiden (2022)

Het percentage personen in een gemeente waarbij het hoogst behaalde onderwijsniveau het hbo of wo is.

Besteedbaar inkomen (2021)

Gemiddeld besteedbaar inkomen van particuliere huishoudens excl. studenten.

Niet-westerse migranten (2022)

Het percentage personen met een niet-westerse migratieachtergrond in de gemeente.

Grijze druk (2022)

De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Stedelijkheid (2022)

De mate van stedelijkheid bestaat uit vijf categorieën van niet stedelijk tot zeer sterk stedelijk en is gebaseerd op het aantal adressen per vierkante kilometer.

Omgevings-/beleidsindicatoren

Gemiddeld aantal sportaccommodaties (2022)

Deze indicator geeft het aantal recreatieve sportaccommodaties per 10.000 inwoners weer. Er is rekening gehouden met de verschillen in de diversiteit en capaciteit van de accommodaties.

Gemiddelde afstand tot sporthal (2020)

De gemiddelde afstand in kilometers via de weg, van inwoners van een gemeente of in Nederland als geheel, naar de dichtstbijzijnde sporthal.

Score beweegvriendelijke omgeving (2022)

De indicator beweegvriendelijke omgeving gaat van 0 tot 100 en laat zien in hoeverre de openbare ruimte mogelijkheden biedt voor mensen om te sporten en te bewegen. De veronderstelling is dat een beweegvriendelijke omgeving (dus een hogere score) het beweeggedrag positief beïnvloedt.

- De indicator bestaat uit vier deelindicatoren, klik hier voor meer uitleg. Bij de deelindicator sport- en speelplekken ontbreken vaak data om deze indicator nauwkeurig te berekenen. Bij een score onder <10 is daarom aangegeven dat de gegevens ontbreken. Lees hier wat je moet doen om een nauwkeurig cijfer te krijgen.

Uitgaven gemeente sport en bewegen per inwoner (2022)

Gemeentelijke uitgaven aan sportbeleid, -activering en -accommodaties per inwoner. Dit betreft een bewerking van Rebel en het Muller Instituut t.b.v. de SROI-berekening. De bedragen komen daarom niet overeen met de bedragen uit de Monitor sportuitgaven gemeenten 2022.

Gezondheidsindicatoren

Ervaren goede gezondheid (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar dat 'goed' of 'zeer goed' antwoordt op de vraag naar algemene gezondheidstoestand.

Eerstig overgewicht (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar met een BMI van 30 of hoger.

Stress (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar dat afgelopen vier weken (heel) veel stress heeft ervaren.

Jongeren met psychische klachten (2021)

Percentage jongeren uit het tweede en vierde leerjaar van het voortgezet onderwijs dat psychische klachten heeft volgens de Mental Health Inventory 5.

Sport- en beweegcijfers

Beweegrichtlijnen (2022)

Percentage personen dat minstens 150 minuten matig intensief beweegt per week en minimaal twee keer per week bot- en/of spierversterkende oefeningen doet. Voor ouderen horen hier ook balansoefeningen bij. Lees hier meer over de beweegrichtlijnen.

Wekelijkse sporters (2022)

Percentage personen dat minstens één keer per week sport.

Sportbondleden (2022)

Percentage personen met één of meer lidmaatschappen bij een sportbond.

Ongeorganiseerde sporten (2022)

Percentage volwassenen (18 jaar en ouder) dat hardloopt, wielrent, wandelt of fitnessst. Voor het landelijk percentage is het gemiddelde van de gemeenten genomen.

Fietsgebruik (2015-2019)

Percentage personen dat een gewone fiets gebruikt bij een afstand van minder dan 7,5 km. Het betreft verplaatsingen per fiets waarin de gemeente als vertrekplaats is aangemerkt. Cijfers van gemeenten die na 2019 zijn geluseerd, zijn niet in dit overzicht opgenomen, of worden getoond in de samenstelling zoals dat het geval was in 2019.

Deze indicatoren zijn geselecteerd op basis van beschikbare gegevens voor alle gemeenten. De gezondheidsindicatoren zijn geselecteerd wanneer bekend is dat sport en bewegen hier effect op kan hebben (zie Human Capital Model). Ontbrekende gegevens worden aangegeven met '-'.¹

Opbrengsten sport en bewegen (2022)

Het getoonde bedrag geeft aan dat zodra 10% van de mensen die niet voldoen aan de beweegrichtlijnen hier wel aan zouden voldoen, dit jaarlijks gemiddeld leidt tot X euro aan maatschappelijke opbrengsten over de hele levensloop van deze groep.

Berekening opbrengsten sport en bewegen

- Er is gekken naar het aantal personen dat nu niet aan de beweegrichtlijnen voldoet (in 3 groepen: 5-24 jaar, 25-54 jaar en 55+, en hier is 10% van genomen).

- Dit is vermenigvuldigd met de gemiddelde sociaaleconomische waarde van sport en bewegen uit het rapport 'De sociaaleconomische waarde van sport en bewegen'.

Deze waarden zijn geïndexeerd naar de waarde in 2022.

- Vervolgens zijn deze bedragen omgerekend naar jaarlijkse opbrengsten op basis van een discontovoet van 2,25% en een gemiddelde resterende levensverwachting van 68 jaar (voor de 5-24 jarigen), 43,6 jaar (voor de 25-54 jarigen) en 18,4 jaar (voor de 55-99 jarigen) (uitgaande van een gemiddelde levensverwachting van 81,5 jaar) en bij elkaar opgeteld.

Let op

- Het getoonde bedrag is tot stand gekomen op basis van enkele aannames en betreft dus een indicatie. Lees het artikel 'Wat is de sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen' voor meer informatie.
- Het is niet reëel om te verwachten dat deze winst direct in jaar één volledig zichtbaar wordt.
- De opbrengsten van sport en bewegen zijn gebaseerd op een landelijk gemiddelde en terugerekend naar gemeentelijke aantallen. Het risico op afwijken van het bedrag is groter bij kleinere gemeenten.

SROI (2022)

De SROI, Social Return On Investment, is het verhoudingsgetal tussen maatschappelijke kosten en opbrengsten. Het geeft aan hoeveel hoger de maatschappelijke opbrengsten zijn dan de kosten. Een SROI boven de 1 betekent dat er sprake is van maatschappelijke meerwaarde. Deze cijfers zijn berekend door Rebel en het Muller Instituut in 2022 en in 2024 door het Kenniscentrum Sport & Beweging geüpdatet met de cijfers uit 2022. Lees het artikel 'SROI van sport en bewegen: maatschappelijke opbrengsten zijn 2,76 keer zo hoog als de kosten' voor de toelichting van de SROI van sport en bewegen. Deze SROI is gebaseerd op de kosten en de beweegrichtlijnen van 2022. Hier vindt je het document dat de aanpassingen toelicht.

The ICS logo consists of the letters 'ICS' in a bold, white, sans-serif font, centered within a white rectangular box.

ADVISEURS

Colofon

Datum: 29 oktober 2025

Auteur(s): Rein van Wijngeeren, Koert
Klevant Groen, Anjo Schaafsma
en Michel de Boer

info@icsadviseurs.nl

088 - 235 04 27

www.icsadviseurs.nlOnderdeel van **ICS Ruimteregie Groep BV**

